

Strategia w zakresie postępowania ze skonfiskowanymi zwierzętami

Styczeń 2007 r.

1. Cel

W wyniku sprawdzenia, w jaki sposób są wdrażane i egzekwowane postanowienia dyrektywy w sprawie utrzymywania zwierząt w ogrodach zoologicznych (Dyrektywa Rady 1999/22) i unijnego rozporządzenia w sprawie konwencji CITES (Rozporządzenie Rady (WE) Nr 338/97), przedstawiciele EWLA/Eurogroup ustalili, że jednym z powodów, dla których nie zamyka się ogrodów zoologicznych i nie konfiskuje zwierząt będących przedmiotem nielegalnego handlu jest to, iż właściwe władze nie wiedzą, co robić z takimi zwierzętami. Na Państwach Członkowskich spoczywa odpowiedzialność za zapewnienie, aby zwierzęta skonfiskowane i zwierzęta pochodzące z zamykanych ogrodów zoologicznych miały odpowiednią opiekę.

Artykuł 6 dyrektywy w sprawie ogrodów zoologicznych stanowi:

„Zamykanie ogrodów zoologicznych

W przypadku zamykania ogrodu zoologicznego lub jego części, właściwe władze zapewniają, aby zwierzęta były traktowane/przekazane zgodnie z warunkami, które Państwa Członkowskie uznają za odpowiednie i zgodne z celami i przepisami niniejszej dyrektywy“.

Artykuł 16 (3) Rozporządzenia nr 338/97 stanowi:

„W przypadku konfiskaty okazu jest on powierzany właściwemu organowi Państwa Członkowskiego konfiskaty, który:

- a) (...) umieści lub w inny sposób rozporządzi okazem na warunkach, które uważa za stosowne oraz zgodne z celami i postanowieniami Konwencji i niniejszego rozporządzenia; oraz*
- b) w przypadku żywego okazu wprowadzonego do Wspólnoty, po konsultacji z Państwem wywozu, może zwrócić okaz do tego Państwa na koszt sprawcy naruszenia“.*

Strategia ta została przygotowana jako narzędzie dla organów Państw Członkowskich.

2. Zasady

- Skonfiskowane zwierzęta nie mogą przynosić bezpośrednich ani pośrednich korzyści sprawcom naruszenia.
- Skonfiskowanym zwierzętom należy zapewnić właściwy dobrostan.
- Rozmnażanie skonfiskowanych zwierząt jest całkowicie zabronione, za wyjątkiem przypadku, gdy są one przedstawicielami gatunku wymienionego w Załączniku A unijnego rozporządzenia w sprawie konwencji CITES lub innego gatunku, którego przetrwanie jest oficjalnie uznane za zagrożone - mogą wówczas być włączone do kontrolowanych i uznanych międzynarodowych programów hodowli.

3. Możliwi odbiorcy skonfiskowanych zwierząt (ośrodki przyjmujące)

- ośrodki pomocy dzikim zwierzętom lub ośrodki rehabilitacji dzikich zwierząt¹
- rezerwy²
- licencjonowane parki zoologiczne.

¹Dla celów niniejszego dokumentu **ośrodek pomocy dzikim zwierzętom** oznacza miejsce, które przyjmuje i czasowo utrzymuje poranione, chore lub oficjalnie skonfiskowane dzikie zwierzęta. Tego rodzaju ośrodek powinien być elastyczny, tj. powinien mieć możliwość przyjmowania różnych rodzajów zwierząt i ich utrzymywania przez bardzo krótki okres. **Ośrodek rehabilitacji** jest miejscem, które przyjmuje i utrzymuje zwierzęta w celu wyleczenia ich z urazów fizycznych lub psychicznych. Taki ośrodek powinien mieć charakter bardziej specjalistyczny i powinien utrzymywać zwierzęta przez dłuższy czas. W zależności od potrzeb, w placówce tego rodzaju podejmuje się również działania z zakresu integracji społecznej.

²Dla celów niniejszego dokumentu **rezerwat** oznacza miejsce, które przyjmuje i utrzymuje uratowane zwierzęta, zwierzęta po rehabilitacji i zwierzęta znajdujące się w trakcie rehabilitacji przez resztę ich życia. Dość często ośrodki rehabilitacji również służą jako rezerwy dla pewnej grupy gatunków.

4. Jakość ośrodków przyjmujących zwierzęta i miejsc ostatecznego pobytu zwierząt

- Każda placówka przyjmująca skonfiskowane zwierzęta, czy to ośrodek pomocy/rehabilitacji, czy park zoologiczny, musi posiadać odpowiednie wyposażenie oraz zasoby techniczne i finansowe pozwalające na zapewnienie dobrych standardów w zakresie bezpieczeństwa, zdrowia i dobrostanu skonfiskowanych i przebywających w nich zwierząt³.
- Jakość tych placówek powinna pozostawać pod kontrolą urzędowej jednostki⁴.
- Należy zagwarantować wysokie standardy bez względu na to, czy ośrodek przyjmujący jest miejscem czasowego, czy ostatecznego i stałego pobytu skonfiskowanych zwierząt.

5. Podejmowanie decyzji o miejscu ostatecznego pobytu skonfiskowanych zwierząt

- Decyzje w tym zakresie podejmuje komisja złożona z przedstawicieli czterech jednostek (po jednym przedstawicielu z każdej z nich): ośrodka przyjmującego, władz CITES, władz weterynaryjnych oraz organizacji pozarządowej posiadającej wiedzę specjalistyczną w danym zakresie (patrz również: rozdział 5 poświęcony rozmnażaniu okazów gatunków wymienionych w Załączniku A unijnego rozporządzenia w sprawie konwencji CITES).
- Komisja podejmuje decyzję w sprawie miejsca ostatecznego pobytu zwierzęcia w okresie jednego roku od zakończenia procesu prawnego.
- Decyzja w tej sprawie powinna zostać podjęta zgodnie z przyjętą procedurą operacyjną. Możliwe będzie podjęcie następujących decyzji:

- a. Przywrócenie zwierzęciu wolności (w miejscu pochodzenia zwierzęcia), o ile pozwala na to stan zwierzęcia, kontekst ekologiczny i logistyka działań, bez względu na stopień zagrożenia danego gatunku.
- b. Integracja w specjalistycznych ośrodkach rehabilitacji lub rezerwach w kraju, w którym zwierzę zostało skonfiskowane lub poza nim; jeśli to możliwe, miejsce ostatecznego pobytu zwierzęcia powinno znajdować się jak najbliżej jego pierwotnego środowiska⁵.
- c. Integracja w licencjonowanych krajowych lub zagranicznych parkach zoologicznych, zwłaszcza, gdy w jakimś stopniu specjalizują się one w opiece nad zwierzętami danego gatunku⁶.
- d. Pobyt w niespecjalistycznym ogrodzie zoologicznym mogącym zapewnić konkretnym zwierzętom zdrowie i dobrostan⁷.
- e. Eutanazję należy rozważyć w przypadku, gdy nie można zapewnić zwierzęciu opieki na wysokim poziomie przez resztę jego życia, gdy nie można znaleźć dla zwierzęcia odpowiedniego miejsca pobytu lub gdy zwierzę nie ma najmniejszej szansy na odzyskanie dobrostanu.

- Zgodnie z powyższym, ośrodek przyjmujący⁸, który przyjął skonfiskowany okaz jako pierwszy, powinien mieć możliwość zaproponowania miejsca jego ostatecznego pobytu.
- Należy stworzyć i na bieżąco aktualizować sieć potencjalnych krajowych i międzynarodowych ośrodków przyjmujących (tj. ośrodków pomocy dzikim zwierzętom/ośrodków rehabilitacji dzikich zwierząt, rezerwatów i ogrodów/parków zoologicznych o różnym stopniu specjalizacji) oraz bazę danych ich dotyczącą. Aktywne gromadzenie takich kontaktów i związanych z nimi informacji (np. w zakresie możliwości przyjmowania zwierząt w danym momencie, przekazywania i innych konkretnych wymogów itd.) znacznie zwiększa możliwość znalezienia zwierzętom odpowiedniego miejsca pobytu⁹.

³Standardy mogą opierać się na krajowym prawie, wytycznych i kodeksach postępowania z zakresu wdrażania dyrektywy w sprawie ogrodów zoologicznych.

⁴Jeżeli nie jest to możliwe, należy zastosować prawnie obowiązujące kryteria odnoszące się do jakości wyposażenia ogrodów zoologicznych i panujących w nich warunków chowu, przy odpowiedniej poprawce na ewentualne obowiązujące specjalne procedury z zakresu pomocy i rehabilitacji.

⁵W niektórych krajach standardy panujące w ośrodkach pomocy dzikim zwierzętom i ośrodkach rehabilitacji są niskie i ich jakość nie jest kontrolowana przez urzędową jednostkę. Z drugiej strony, parki zoologiczne mogą dysponować lepszymi warunkami i możliwościami technicznymi i powinny również pozostawać pod kontrolą przepisów odnoszących się do ogrodów/parków zoologicznych. W takim przypadku kolejność punktu b i c można odwrócić.

⁶Jak w przypisie 5.

⁷Jak w przypisie 5.

⁸Ośrodek przyjmujący jest odbiorcą skonfiskowanych zwierząt i, jak już wspomniano, może nim być ośrodek pomocy dzikim zwierzętom/ośrodek rehabilitacji, rezerwat lub licencjonowany park zoologiczny.

⁹Są już podejmowane próby stworzenia takiej bazy: w roku 2002 sekretariat konwencji CITES opublikował listę ośrodków pomocy

6. Polityka w zakresie rozmnażania skonfiskowanych zwierząt

- Jako zasadę należy przyjąć politykę nierozmnażania. Działania w tym zakresie należy przeprowadzić z wykorzystaniem najbardziej odpowiedniej metody zalecanej przez właściwych specjalistów (lekarzy weterynarii) przed odesłaniem zwierzęcia do miejsca jego ostatecznego pobytu. Bez względu na wybór metody, należy zawsze w pełni chronić zdrowie i dobrostan zwierzęcia.
- W przypadku, gdy skonfiskowane zwierzęta mają być umieszczone w ogrodach zoologicznych, można rozważyć ich rozmnażanie, o ile zapewniono im odpowiedni poziom dobrostanu i o ile w wyniku rozmnażania nie dojdzie do produkcji nadmiernej ilości zwierząt, które będą musiały być pozbawione życia. Przed rozważeniem takiej możliwości odpowiednie władze powinny sprawdzić warunki rozmnażania.
- W przypadku gatunków rzadkich (Załącznik A do unijnego rozporządzenia w sprawie konwencji CITES lub gatunki, których przetrwanie zostało oficjalnie uznane za zagrożone), można zezwolić na rozmnażanie, ale wyłącznie w ramach oficjalnie uznanego programu hodowli (np. w Unii Europejskiej EEP¹⁰). W takim przypadku decyzję o umieszczeniu zwierzęcia w miejscu jego ostatecznego pobytu należy podjąć wspólnie z koordynatorem odpowiedniego programu. Miejscem ostatecznego pobytu może być wówczas dowolne miejsce, w którym realizowane są programy hodowli uznane przez społeczność międzynarodową.

7. Monitoring skonfiskowanych zwierząt

Najpóźniej rok po umieszczeniu zwierzęcia w miejscu jego ostatecznego pobytu odpowiednie władze powinny przeprowadzić monitoring stanu zwierząt i zapewnionych im warunków. Każdy przypadek śmierci i wszystkie problemy powinny być zgłoszone i brane pod uwagę przy podejmowaniu kolejnych decyzji o umieszczaniu zwierząt w miejscach pobytu.

8. Ochrona prawna skonfiskowanych zwierząt

- Kwestia umieszczania skonfiskowanych zwierząt w miejscach pobytu powinna być uregulowana w prawie krajowym. Przepisy powinny odnosić się nie tylko do zwierząt konfiskowanych na podstawie postanowień konwencji CITES, ale również innych przepisów obejmujących dzikie zwierzęta (np. dyrektywa w sprawie ogrodów zoologicznych, rozporządzenie w sprawie wymogów zdrowotnych, ustawodawstwo krajowe, np. przepisy dotyczące utrzymywania dzikich zwierząt w charakterze zwierząt towarzyszących).
- Zasadniczo przepisy dotyczące ogrodów/parków zoologicznych nie obejmują ochrony skonfiskowanych zwierząt w miejscach innych, niż ogrody/parki zoologiczne (choć istnieją wyjątki, np. ustawodawstwo portugalskie). Przepisy powinny dotyczyć zdrowia i dobrostanu skonfiskowanych zwierząt, ale również procedur z zakresu podejmowania decyzji o umieszczaniu zwierząt w miejscach pobytu, polityki z zakresu rozmnażania, konkretnych wymogów zdrowotnych, konkretnych wymogów z zakresu rehabilitacji itd.
- W krajach, w których nie przyjęto jeszcze przepisów dotyczących skonfiskowanych zwierząt, krajowe ośrodki przyjmujące powinny przyjąć wspólne wytyczne dotyczące procedur.

9. Oficjalne wsparcie finansowe dla ośrodków przyjmujących

- Państwa Członkowskie powinny pomagać podmiotom prywatnym przyjmować zwierzęta skonfiskowane na podstawie różnorodnych przepisów.
- Warunki przyznawania pomocy finansowej należy starannie ustalić w taki sposób, aby służyła ona realizacji przyjętych celów. Środki finansowe nie powinny być dostarczane regularnie, ale w ramach konkretnych projektów dotyczących przypadków konfiskaty. W tym celu rząd powinien zapewnić roczny budżet w wysokości opartej na przewidywanym przez odpowiednie władze zakresie potrzeb związanych z konfiskatą (na podstawie szacunków określonych w ich rocznym raporcie).

---

dzikim zwierzętom opracowaną przez Species Survival Network. Lista ta jest dostępna pod następującym adresem:
<http://www.cites.org/eng/notif/2002/074.shtml>

¹⁰ European Endangered Species Programme (*program ochrony zwierząt zagrożonych wyginięciem*)

10. Problemy wynikające z powyższej polityki i możliwości ich rozwiązania

PROBLEM	MOŻLIWE ROZWIĄZANIE
1. Polityka nierozmnażania będzie przysparzać poważnych problemów dotyczących ostatecznego miejsca pobytu zwierząt, gdyż ośrodki przyjmujące nie będą miały możliwości ich rozmnażania.	1. Należy rozwijać przekonanie, że skonfiskowane zwierzę nie jest typowym elementem eksponowanych „zbiorów” i że w związku z tym nie należy go rozmnażać. Ośrodek, który przyjmie takie zwierzę, ma wielką szansę edukacyjną, opierającą się na informowaniu społeczeństwa, że przyjmuje zwierzęta, które zostały nabyte w sposób niezgodny z prawem. Niektóre ogrody zoologiczne mają doskonale wystawy „sprzedające” ten fakt i rzeczywiście przyciąga to i edukuje zwiedzających.
2. Skonfiskowane zwierzęta nie mogą być zalegalizowane na mocy konwencji CITES, co wydaje się być niezgodne z kwestią ich ujmowania w programach hodowli	2. Należy stworzyć rozwiązanie prawne, ponieważ nie można zaakceptować niemożności ujmowania skonfiskowanych okazów bardzo rzadkich gatunków (np. bonobo) w konkretnych programach hodowli. Jeszcze mniej dopuszczalna byłaby sterylizacja takiego okazu w sytuacji, gdy istnieją kontrolowane programy hodowli.